

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ ПРИКАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ДАВНЬОЇ І СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ДОБИ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ**

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Освітня програма: **«Середня освіта (Історія)»**

Предметна спеціальність: **014.03 Середня освіта (Історія)**

Спеціальність: **014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)**

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії,
протокол № 2 від 1 вересня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Давня і середньовічна історія України
Викладач (-і)	Дрогомирецька Людмила Романівна
Контактний телефон викладача	0501084688
Е-mail викладача	liudmyla.drogomyretska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок, 15.00-17.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна “Актуальні проблеми історії України давньої і середньовічної доби у шкільному курсі історії” є вибірковою дисципліною циклу професійної підготовки фахівців для спеціальності 014.03 Середня освіта (історія) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Читається у 5 семестрі обсягом 3 кредити (за Європейською кредитно-трансферною системою ECTS). Предметом навчальної дисципліни є зміст шкільного курсу історії України у 6-7 класах (давня і середньовічна доба історії України) та методи і прийоми навчання історії даного періоду у школі. Дисципліна націлює студентів на вивчення завдань, структури, змісту шкільного курсу історії України давньої і середньовічної доби та формування знань, вмінь і навичок, необхідних для планування і методичного забезпечення різних форм навчальних занять з історії України даного періоду.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета курсу: формування стійкої системи знань з історії України давньої і середньовічної доби та оволодіння практичними вміннями і методичними навичками подачі матеріалу в шкільному курсі історії. Основними завданнями вивчення дисципліни є: формування розуміння цивілізаційної значущості давнього і середньовічного періодів в історії України; поглиблення знань студентів актуальних питань історії України давньої і середньовічної доби; ознайомлення із сучасними підходами до цілей і структури шкільних курсів історії України даного періоду; підготовка студентів до реалізації основних завдань сучасної шкільної історичної освіти, формування практичних умінь використання отриманих знань з давньої і середньовічної історії України у майбутній професійній діяльності; самостійно організовувати освітній процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, вибираючи продуктивні методи, прийоми, форми та засоби навчання; здійснювати планування, організацію та	

реалізацію сучасних інноваційних технологій навчання історії на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів; підготувати та провести урок з давньої і середньовічної історії України різних типів і в різних (традиційних та нетрадиційних) формах

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни. вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

ЗК 10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською - державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

Предметні компетентності:

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних

наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

Предметні компетентності

ПК.1 Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

Програмні результати навчання

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно- комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН 3. Називати і аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН 4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН 5. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН 6. Називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН 7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН 12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 1 Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку.

ПРН 2. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних історичних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН 8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН 10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Лекції	12	6
Семінарські заняття	18	4
Самостійна робота	60	80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
V	014 Середня освіта	третій	В

Тематика навчальної дисципліни

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота

I семестр

1.	Сучасні підходи до вивчення історії України давньої і середньовічної доби у школі. Історія України давньої і середньовічної доби у шкільному курсі історії: принцип побудови та порядок викладу історичного матеріалу, сучасні концепції, методи та підходи до вивчення. Синхронізоване викладання курсів вітчизняної та всесвітньої історії Проблема історичної термінології	2		4

	давньої і середньовічної історії України.			
2.	Підручники з історії України для 6 і 7 класів: змістове наповнення, порядок викладу історичного матеріалу, структурні компоненти, загальні методологічні підходи авторів. Проблема вдосконалення сучасних шкільних підручників. Організація роботи учнів з підручником і робочими зошитами на уроках історії.		2	6
3.	Методи та методичні прийоми навчання історії України (на прикладі тем з курсу «Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс) у 6 класі). Види пізнавальних умінь, що формуються при викладанні інтегрованого курсу «Всесвітня історія. Історія України» у 6 класі, та методика їх формування.		2	6
4.	Дискусійні проблеми середньовічної історії України у шкільному курсі історії. Технології розвитку критичного мислення як підґрунтя до формування навичок аналітичного осмислення контрверсійних питань.	2	2	4
5.	Організація навчально-дослідницької діяльності учнів середнього шкільного віку на уроках історії. Організація роботи з різними типами історичних джерел при вивченні давньої і середньовічної історії України. Технології проблемного навчання в організації навчання історії України давньої і середньовічної доби.	2	2	4
6.	Умовно-графічна наочність у вивченні давньої і середньовічної історії України в школі. Методи і прийоми роботи з картографічними засобами навчання на уроках давньої і середньовічної історії України	2		4

7.	Технології інтерактивного навчання: формування комунікативної компетентності школярів середнього шкільного віку на уроках історії України. Моделювання уроку з елементами використання технологій інтерактивного навчання.	2		4
8.	Формування уявлень про історичну особу на уроках історії України у 7 класі. Інноваційні підходи до методики формування уявлень про історичну персоналію.	2	2	4
9.	Ігрові технології на уроках історії у 6-7 класах.		2	6
10.	Методика реалізації культурної складової змісту історії України давньої і середньовічної доби. Методичне забезпечення вивчення тем культури на уроках історії України. Візуалізація інформації як засіб формування ключових предметних компетенцій учнів. Методи роботи з візуальними джерелами на уроках при вивченні давньої і середньовічної історії України.		2	6
11.	Методика вибору типу і структури уроку, засобів і методів його проведення в залежності від очікуваних результатів (дидактичної мети). Моделювання уроків на прикладі тем з курсу історії України у 7 класі.		4	12
Всього		12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/

sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки.

Загальна оцінка, яка максимально становить 100 балів, виводиться на основі суми балів, отриманих за всі види контролю знань.

Структура розподілу балів в межах аудиторно-самостійної роботи:

- 1) 40 балів – усні відповіді на семінарських заняттях (підсумковий бал за семінарські заняття визначається на основі вирахування середнього арифметичного зі всіх усних оцінок, заокругленим до сотих);
- 2) 40 балів – проведення контрольної роботи;
- 3) 20 балів – підготовка і захист індивідуального завдання – плану-конспекту уроку.

Шкала оцінювання:

Оцінка в балах	Оцінка з аіспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка з азалік
90-100	відмінно	5	A	зараховано
80-89	добре	4	B	
70-79			C	
60-69			D	
50-59	задовільно	3	E	
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)			
1-25	незадовільно			

Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях

Оцінювання знань на семінарських заняттях здійснюється за п'ятибальною шкалою.

На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання: Оцінка “п'ять” ставиться, якщо студент виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні базові історичні знання з історії України давньої і середньовічної доби; оцінює факти, явища, процеси, події; володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; відповідь чітка і завершена, немає помилок. Володіє вмінням інтегрувати теоретичні знання з історії України

давньої і середньовічної доби у практичну діяльність вчителя, використовувати їх у майбутній професійній діяльності, синхронізувати теми з історії давньої і середньовічної України з відповідними темами всесвітньої історії. Відповідно до змісту навчального матеріалу правильно обирає тип уроку, підбирає методи та методичні прийоми вивчення тем давньої і середньовічної історії України, виявляє вміння підготовки навчальних матеріалів. Виявляє вміння правильно обирати форми і методи активізації пізнавального інтересу, формування критичного і творчого мислення учнів відповідно до вікових особливостей сприйняття ними навчального матеріалу даного історичного періоду. Ознайомлений з сучасними педагогічними технологіями навчання давньої і середньовічної історії України в школі, включаючи інноваційні. Володіє диференційованим підходом до учнів у навчанні давньої і середньовічної історії України, вміє правильно обирати і використовувати різні форми перевірки та оцінювання знань і умінь учнів. Вільно спілкується державною мовою як усно, так і письмово. Виявляє терпиме ставлення до своїх та чужих помилок, рецензує відповіді студентів.

Оцінка **“чотири”** ставиться, якщо студент має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні компоненти шкільного курсу історії України давньої і середньовічної доби, вміє робити аргументовані висновки; загалом правильно обирає тип уроку, підбирає методи та методичні прийоми вивчення тем давньої і середньовічної історії України, виявляє вміння підготовки навчальних матеріалів, знає вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу даного історичного періоду. Ознайомлений з інноваційними технологіями навчання історії, знає сучасні підходи до оцінювання, володіє методами, прийомами і засобами навчання історії на практиці. Однак недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок, робить несуттєві помилки.

Оцінка **“три”** ставиться, якщо студент володіє лише окремими знаннями, умінями і навичками, володіє методами, прийомами і засобами навчання історії, однак на практиці не все реалізує. Разом з тим порушує логіку викладу, аргументація слабка, допускає суттєві помилки викладі теоретичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини, мовлення спрощене.

Оцінка **“два”** ставиться, якщо студент не знає предмета, невірно оцінює факти, явища, процеси, події. Не володіє

	необхідними для виконання завдань уміннями, неправильно підбирає методи та методичні прийоми вивчення давньої і середньовічної історії України, не демонструє навичок здійснювати раціональний добір засобів навчання історії, відбирати і готувати навчальні матеріали, на основі мети уроку та змісту навчального матеріалу допускає велику кількість помилок Активна участь студента на занятті може оцінюватися у 0,25 або 0,5 б., які додаються до підсумкової оцінки наприкінці семестру. Максимальна кількість балів, яка може бути добавлена в такий спосіб – 4 б.
Критерії оцінювання практичних завдань на семінарських заняттях	Оцінка “п'ять” ставиться, якщо студент при виконанні завдання виявляє глибокі знання історії України давньої і середньовічної доби, міцні і творчо засвоєні знання методів, засобів і прийомів викладання історії України у школі, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці, вміє готувати методичні розробки відповідно поставлених задач, використовуючи найновіші досягнення методики. Помилки теоретичного і практичного змісту відсутні. Оцінка “чотири” ставиться, якщо студент володіє методами, прийомами і засобами навчання історії на практиці. Однак недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок, робить несуттєві помилки. Оцінка “три” ставиться, якщо студент володіє лише окремими знаннями, уміннями і навичками, володіє методами, прийомами і засобами навчання історії, однак на практиці не все реалізує. Є суттєві помилки у знанні фактичного матеріалу, наявні помітні прогалини, не використовуються методичні прийоми. Оцінка “два” ставиться, якщо студент не володіє необхідними для виконання завдань уміннями, допускає велику кількість помилок, не має практичних навичок до роботи у школі.
Критерії оцінювання контрольної роботи	Письмова контрольна робота передбачає 2 розгорнуті запитання (час виконання – 20 хвилин) та 50 тестових запитань у системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua (50 хвилин). Максимальний бал за контрольну роботу – 40 балів (20 балів за письмові відповіді – максимально 10 балів на кожне запитання; і максимально 20 балів за тести). Структура оцінювання відповіді на розгорнуте запитання: Оцінка “п'ять” – студент володіє набутими теоретичними знаннями курсу давньої і середньовічної історії України, виявляє розуміння методичних проблем викладання історії України даного періоду. Повноцінно розкриває відповідний матеріал в рамках конкретного питання; демонструє знання

	значної кількості конкретних термінів, понять, особливостей методики навчання історії; на високому рівні володіє навчальними програмами, особливостями організації роботи вчителя, інноваційними методами і прийомами; робить узагальнення та аргументовані висновки з питання, розуміє ширший контекст предмету, демонструє володіння науковою літературою з теми. Ознайомлений з сучасними педагогічними технологіями навчання давньої і середньовічної історії України в школі, включаючи інноваційні. Оцінка “чотири” – студент у цілому послідовно й логічно, самостійно відтворює навчальний матеріал теми, володіє технологіями викладання історії в умовах компетентнісного підходу, знає підходи у оцінюванні у школі, володіє навичками практичної роботи при розробці методичних матеріалів до уроків з історії України давньої і середньовічної доби. Однак допускає незначні помилки. робить фрагментарні узагальнення. Оцінка “три” – студент може назвати основні методи і засоби навчання, може дати стисло характеристику інноваційних технологій, у цілому правильно вживає терміни, але йому складно використати теоретичні знання і адаптувати їх до проблем історії України давньої і середньовічної доби, бракує індивідуального підходу до методичних проблем; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. Оцінка “два” – студент володіє обмеженим знанням теоретичного матеріалу, не може практично його використати; не володіє ключовими поняттями методики навчання історії, узагальнення відсутні. Тестові контрольні роботи проводяться у формі тестування в системі дистанційного навчання.
Вимоги до індивідуального завдання	Індивідуальне завдання – план-конспект уроку студент повинен здати викладачу в кінці теоретичного навчання. Студент може підготувати конспект уроку і продемонструвати свою розробку на відповідному семінарському занятті. Критерії оцінювання індивідуального завдання (плану-конспекту уроку) Відмінно А (19-20 балів) оригінальний план-конспект із використанням технологій розвитку критичного мислення, проблемного навчання, інноваційних технологій. Мета уроку чітко сформульована, відповідає навчальній програмі, охоплює навчальні, виховні та розвивальні цілі. Структура уроку логічна, послідовна, відповідає типу уроку, всі етапи чітко визначені. Студент(-ка) вміє планувати і організовувати різні види навчання, виявляє вміння

включити усіх учнів в інноваційну інтерактивну навчальну діяльність; вміло використовує засоби навчання, пропонує різноманітний роздатковий матеріал, у конспекті реалізовані індивідуально-орієнтований, діяльнісний і компетентнісний підходи. Пропонуються різні форми завдання (творчі, дослідницькі, практичні), які закріплюють матеріал і відповідають цілям уроку. Підсумки уроку чіткі, логічні, узагальнюють вивчене, підкреслюють головні ідеї уроку. План-конспект демонструє здатність студента інтегрувати знання в практичні ситуації, розвивати критичне та творче мислення. Відмінно організована рефлексія Текст плану-конспекту чіткий, без граматичних чи стилістичних помилок.

Добре В (17-18 балів) Конспект складений вірно, однак є незначні помилки в оформленні і змісті. Загалом мета сформульована правильно, але є деякі неточності. Структура уроку відповідає типу, але є незначні недоліки в деталізації. Послідовність викладу матеріалу збережена, але причинно-наслідкові зв'язки подано поверхово. Методи, прийоми, засоби навчання ефективні, але іноді недостатньо адаптовані до навчальних завдань або учнівського колективу. Інноваційні технології використовуються не повною мірою. Індивідуальна та групова робота добре організована. Враховано вікові особливості. Студент(-ка) застосовує сучасні методи і технології, різноманітні засоби навчання, реалізує компетентнісний підхід. Домашнє завдання вказане вірно, але бракує творчого підходу. Узагальнення матеріалу добре зроблено. План-конспект демонструє правильне розуміння змісту навчання, але є труднощі з інтеграцією знань у практичні ситуації. Є незначні логічні чи стилістичні помилки.

Добре С (15-16 балів) Мета уроку сформульована загалом правильно, але не охоплює всіх цілей навчання. Структура уроку відповідає його типу, однак є певні порушення логіки або непослідовність у подачі матеріалу. Послідовність викладу в основному збережена, але причинно-наслідкові зв'язки подано фрагментарно або поверхово, що ускладнює розуміння учнями. Розподіл часу на етапи уроку не завжди є раціональний. Методи, прийоми та засоби навчання застосовані, однак не завжди відповідають навчальним завданням чи рівню підготовки учнів. Інноваційні технології згадуються, проте використовуються фрагментарно. Індивідуальна та групова робота передбачена, проте не завжди ефективно організована. Враховано вікові особливості учнів. Запропоновані запитання надто загальні та однотипні. Навчальні ресурси використані, але їх інтеграція у процес навчання не завжди ефективна, іноді вони подані формально. Домашнє завдання вказане, проте воно

переважно репродуктивного характеру, без творчого або дослідницького компонента. Конспект неґрунтовний, містить значні помилки, не виконана в достатній мірі мета уроку.

Задовільно D (11-14 балів) Мета і завдання не поставлені або майже не ставляться. Студент не використовує індивідуально-орієнтований, діяльнісний і компетентнісний підходи. Мета уроку обмежена лише навчальними цілями. Структура уроку порушена, етапи уроку не пов'язані між собою або недостатньо деталізовані. Виклад матеріалу поверховий, причинно-наслідкові зв'язки слабо розкрито.

Використано традиційні підходи, недостатньо враховано сучасні педагогічні вимоги. Інноваційні технології не застосовано. Організація роботи учнів організована частково, не враховано активної взаємодії учнів. Різномірні завдання включені формально, не завжди відповідають віковим або індивідуальним особливостям учнів. Навчальні ресурси використано формально, без інтеграції в урок. Домашнє завдання однотипне. Мета уроку досягнута частково; бракує інтеграції знань у практичні ситуації. Є значні логічні та граматичні помилки.

Задовільно E (9-10 балів) Мета уроку сформульована неточно або частково не відповідає навчальним цілям. Використані методи, прийоми та засоби навчання є недостатньо ефективними або не відповідають віковим та пізнавальним можливостям учнів. Інноваційні технології не застосовуються, або їх використання є формальним. Індивідуальна та групова робота передбачена, проте реалізована неефективно або без урахування рівня підготовки учнів. Врахування вікових особливостей учнів є поверхневим. Запитання до учнів здебільшого репродуктивні, мало сприяють розвитку критичного мислення. Навчальні ресурси використані невідповідно до змісту уроку. Домашнє завдання шаблонне або відірване від матеріалу уроку. Узагальнення матеріалу слабе або поверхнєве, не охоплює основних висновків. План-конспект демонструє лише часткове розуміння методики викладання, містить значні недоліки у деталізації та адаптації матеріалу. Відсутня цілісність уроку, зустрічаються серйозні логічні, стилістичні або методичні помилки.

Незадовільно FX – (5-9 балів)

Мета уроку сформульована неправильно. Етапи не вірно визначено, логіка практично відсутня. Матеріал подано хаотично. Час уроку розподілено нерівномірно, багато часу витрачено неефективно. Не підібрано методи, прийоми і засоби або не відповідають завданням уроку. Організація роботи учнів відсутня або повністю неефективна. Різномірні завдання відсутні або зовсім не враховують

	особливостей учнів. Навчальні ресурси не використані або не відповідають уроку. Мета уроку не досягнута, знання не застосовуються на практиці. У тексті є численні помилки. Незадовільно F – (1-4 бали) Урок не відповідає жодним стандартам, має серйозні недоліки у всіх аспектах. Використовуються лише найпростіші методи, які не забезпечують навчального процесу. Відсутність будь-якої участі учнів. Не формуються компетентності в учнів. Мета уроку не досягнута, учні не отримали нових знань або не можуть їх застосувати. Текст містить численні логічні, стилістичні та граматичні помилки.
Вимоги до письмових тестових робіт	Проводяться у системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua . Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять. Студент, який в установлений термін не виконав усіх форм роботи і (або) отримав менше 50 балів за поточний контроль направляє на талон № 2. До того часу, студент має виконати/доопрацювати всі форми роботи. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Зарахування пропущених занять без поважних причин відбувається впродовж наступних двох тижнів після пропущеного заняття за допомогою методів усного опитування чи тестування.
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Підсумкова залікова оцінка виставляється за умови відсутності жодної заборгованості за виконання всіх видів робіт: семінарських занять (в т.ч. практичних завдань), контрольної роботи, виконання і захисту індивідуального завдання (плану-конспекту). Заборгованість ліквідується у часі консультативних годин викладача, відповідно до встановленого з ним графіка та форм відпрацювання, які носять індивідуальний для кожного студента характер. Отриманий підсумковий семестровий бал з дисципліни (максимально 100 балів) складається з виставлених балів за семінарські заняття (40 балів), індивідуальне завдання (20 балів) та контрольну підсумкову роботу (40 балів).

7. Політика курсу

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові/студентці за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за всі види контролю знань. Складання заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 100 балів, мінімум 50 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента/студентки на лекційних та практичних заняттях, активність під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття.

Академічна доброчесність

Навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності](#). Користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування. У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Перезарахування освітніх компонент:

Процедуру перезарахування унормовано [Положенням про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці](#) та [Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу

(наприклад, результати проходження курсів з історії України на платформах Coursera, EdEra наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](#) або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

8. Рекомендована література

1. Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 305 с.
2. Баханов К. О. Місце національної історії в структурі сучасної шкільної історичної освіти. *Історія та правознавство*. 2015. № 1–2. С.4–5.
3. Васильків І. Правління князів: походи й реформи»: посібник серії «Шкільна бібліотека» для 7 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Астон, 2020. 160 с. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/Schkilna-biblioteka-2020/Pravlinnya-knyaziv-pokhody-reformy-7-klas-Vasylykiv.pdf>
4. Васильків І. Д., Паршин І. Л., Островський В. В. Перший український король: посібник серії «Шкільна бібліотека» для 7 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Астон, 2020. 160 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Pershyi_ukrainskyi_korol.pdf
5. Венцева Н.О. Вивчення історичних постатей на уроках історії України у 7 класі. Харків: Основа, 2010. 126 с. URL:<https://www.calameo.com/read/00314184383d9a9aab434>
6. Венцева Н.О. Дискусійні методи на уроках історії України у 7-8 класах. Харків: Основа, 2007. 128 с.
7. Вивчення питань релігії в курсі історії України у 7-8-х класах : методичний посібник / В. Ю. Кришмарел. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 96 с.
8. Викладання предметів освітньої галузі «ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТА» у 5-6 класах Нової української школи (методичні рекомендації) / Фарбак Т. М. ЧОШПО імені К. Д. Ушинського, 2023. 31 с.
9. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. (Інтегрований курс). 6 клас. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. 7–9 класи. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 7–9 класи. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. 10–11 класи. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 10–11 класи. Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. Київ: НРЕС PRESS, 2022. 260 с.
10. Горохівський П.І. Методика викладання історії: Курс лекцій для студентів денної та заочної форм навчання. Умань : ПП Жовтий О.О, 2013. 294 с.

11. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392) URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p>
12. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. М. В. Головка. Київ : Педагогічна думка, 2023. 187 с. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/10/Osvitni_vtraty.pdf
13. 33. Дрогомирецька Л. Використання фондів музейних закладів Національного заповідника «Давній Галич» в історико-краєзнавчій роботі у школі. Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти: проблеми і перспективи. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 22 квітня 2021 р. / За наук. ред. М. Ю. Косила і А. З. Королько. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2022. С.121-125.
14. Желіба О. Структура та наповнення презентації для уроків історії та громадянської освіти НУШ. Актуальні питання дослідження вітчизняної історії й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах НУШ: збірник наукових праць. Глухів, 2022. Вип.1. С.154-157.
15. Історія Криму та кримськотатарського народу. Навчальний посібник. / Бекірова Г., Іванець А., Тищенко Ю., Громенко С., Аблаєв Б. Київ: «Кримська родина»; «Майстер Книг», 2020. 200 с
16. Історія України в джерелах: практикум / П.В.Мороз, І.В.Мороз, В.С.Власов. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 564 с.
17. Кобаль В. І. Методика розвитку пізнавальних інтересів учнів при вивченні історії України засобами краєзнавства : Монографія. Мукачево, 2014. 229 с.
18. Коляда І., Борчук, С., Камбалова Я, Дрогомирецька Л. Створення історичних уявлень у здобувачів освіти про князя Данила Романовича на уроках історії України у 7 класі: роль естетичних засобів навчання у формуванні культурної компетентності. Вісник аграрної історії. 2022, № 39-42. С.26-39. <https://doi.org/10.31392/VAN-2022.39-42.02>
19. Коляда І. Методика організації та проведення комбінованого уроку–уявної подорожі на тему: “Цікавинки” Києва. Історія в школі. 2013. № 3 (березень). С.42-44.
20. Коляда І. Методика організації та проведення комбінованого уроку при вивченні теми: “Монгольська навала на українські землі” (Історія України, 7клас). Історія в школі. 2013. № 2 (лютий). С. 34-41.
21. Мисан В.О. Писемні джерела на уроках історії: 5-11 класи: навчально-методичний посібник. Київ: Шкільний світ, 2009. 104 с.
22. Михайлів Т. В. Нестандартні форми уроків / Т. В. Михайлів, Л. В. Туріщева, Н. І. Зайко, В. М. Андрєєва, К. М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2006. 157 с.
23. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. URL: <http://univd.edu.ua/index.php?id=99&lan=ukr>

24. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf
25. Нікітіна І. П., Нікітін Ю. О., Шеліхова В. В., Кожемяка О. Л. Науково-дослідницька діяльність учнів. 5-11 клас. Харків : Основа, 2006. 144 с.
26. Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–16 червня 2018 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Чорна В. В., Яковенко І. О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 289 с.
27. Пометун О. І. Компетентісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. К.:ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208с.
28. Пометун О. І. Практичні заняття з історії в основній школі : методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 160 с.
29. Проєктне навчання в історичній освіті : методичні рекомендації / В. Долід, П. Долганов. Рівне: РОШПО, 2023. 83 с.
30. Савельєв О.М. Інтерактивні методи навчання. Історія України : навч. посіб. 7 клас. Навчальна книга. Тернопіль: Богдан, 2016. 192 с.
31. Реалізація завдань громадянської та історичної освітньої галузі в контексті нового Державного стандарту базової середньої освіти (з досвіду роботи вчителів громадянської та історичної освітньої галузі) / укладачі: Н. С. Черткова, І. В. Відіборенко. Кропивницький: КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2023. 70 с.
32. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії): посібник для вчителя. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 105 с.
33. Яковенко Г.Г. Я Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

Викладач: *Людмила Дрогомирецька,*
доцентка кафедри історії України і методики навчання історії